

תערוכה: "יער" במוזיאון הרצליה

מאת [מדר שפי](#)

המיצב "כלב" של דינה שנהב

אחרי כמה וכמה תערוכות, שבהן היה נדמה שמוזיאון הרצליה עושה ככל שביכולתו להציג כמה שיותר אמנים יחד, ואינו מתעכב על הניסיון להעניק לצופה חוויה קוהרנטית, מוצג שם כעת אשכול תערוכות בעל כותרת משותפת: "היער". באשכול התערוכות הזה מציגים 14 אמנים ישראלים ובינלאומיים, לעומת 27 אמנים בתוכנית סרטי הווידיאו באשכול הקודם.

הנושא, היער, מתאים ביותר גם למיצב "Six Feet Under" של נגה אלחסיד והלית מנדלבלית, שניצב במקום כבר מספטמבר. השתיים הפכו את האולם הגדול של מוזיאון הרצליה למה שנראה כמו תפאורה שהשתבשה, כזאת שהיתה אמורה להיות קיטש בצבעי השקיעה אך נהפכה ליער רדוף שדים.

היער הוא מאותן כותרות גדולות שדברים רבים יכולים להסתופף תחתן. בתרבות המערבית הוא נתפש כמקום בעל חוקים משלו, מעין אקס-טריטוריה, שמי שבא בשעריו עלול לעבור מטאמורפוזזה. יערות כאלה

חקוקים בתודעה הקולקטיבית מאגדות כמו "כיפה אדומה" ו"עמי ותמי", שבהן מתרחשים אסונות ביער. ביער מתרחשים גם סיפורי גאולה כמו ב"שר הטבעות" של טולקין, ויש גם יערות תמימים יותר (כביכול לפחות) כמו יער 100 האקרים של פו הדוב וכריסטופר רובין.

בהקשר הישראלי אי אפשר שלא לדבר על מין תשוקה ליערות, לנוף אחר, שהתממשה בפרויקטים גדולים של ייעור שהולידו חורשות, רחוקות מאוד מהמקור האירופי. יערות גם נהפכו כאן לאתרי הנצחה, והם מתקשרים לזיכרונות כואבים.

אשכול התערוכות בהרצליה נוגע רק במעט משלל המורכבויות הזה, ומבחינה זו התחושה היא כמין צפייה בקדם-תערוכה, בניסיון לבחון את הצידוק לתערוכה כזאת. על הקיר, בכניסה למוזיאון, יש מיצב רישומי גדול של פבריס איבר, אמן צרפתי מוביל, שמציג בימים אלה גם בצרפת ובסין. איבר מצייר עצים שנראים כמו סטריאוטיפים של עצים, כמו מגזרות נייר, ובכך מבטא את הניתוק העמוק מן הטבע שמרחף כמכנה משותף מעל התערוכה הזאת, שעוסקת כביכול בתופעה טבעית אך למעשה נוגעת רק בבבואה שלה. גם סרטי וידיאו קצרים של איבר, שבהם נראים צילומים ביערות בשידור מחזורי, מדגישים את האופן שבו הטבע מרוחק מהקיום שלנו.

התחושה הזאת מתחזקת עוד יותר ביער הספוג המוצלח של דינה שנהב, שיצרה את המיצב "כלב". העבודה מתייחסת לתופעה של בעלי כלבים הנוטשים אותם ביערות (כמו באגדות של האחים גרים, שבהן ההורים נוטשים את ילדיהם), אך הדימוי שנוצר רחב הרבה יותר. שנהב משתמשת בגומאוויר, החומר ששימש אותה בעבר ליצירת "פסיפסים" - תחילה הדים לפסיפסים עתיקים כמו זה של בית אלפא, ובשנים האחרונות פסיפסים של דימויים צילומיים טעונים פוליטיים. כאן משמש החומר ליצירת מיצב פיסולי.

גם אצל שנהב, העצים נראים כתבניות ולא כעצים ממש, וביניהם נראה ישן ספק כלב ספק זאב (לאחר שרואים את החבל הקשור לצווארו מתחזק הרושם כי זהו כלב). העבודה עוסקת במאולף ובמבויית, שנקלע לסיטואציה חדשה, טבעית ופראית. התחושה היא ששום טוב לא יצמח מכך. החיה המתעוררת תיהפך למפלצת אגרסיווית מתוך המצוקה והחרדה והשקט הזמניים, השקריים.

ניר עברון מציע התמודדות עם שקט כזה בעבודת הווידאו "Forest One", שצולמה בגבול שבין פולין לרוסיה הלבנה, ביער ששימש מסתור ליהודים ופרטיזנים במלחמת העולם השנייה, וגם התקיימו בו הוצאות המוניות להורג. אין ביער כל סימנים לעברו, ועברון עוסק באותו סימון של האין שהוא בעל משמעות רק בעיני מי שקורא על ההיסטוריה של המקום. מי שלא יעשה זאת, יראה

בווידיאו מעקב לא לגמרי ברור של המצלמה אחר שבילי היער.

יוסי קריספל מצייר דימויים ממגדיר צמחים ארץ-ישראלי, תחת הכותרת "אני, בוטניקה". כלומר, הוא יוצר זיקה בין הצמחים לזהות האישית. הוא מצייר קווי מיתאר של צמחים על בדים שצבעם צהוב עז, וחלק מהם מטפטפים ויוצרים קווים שמדמים סוג של רישול, כאילו ביקש להימנע מכך שהעבודות יהיו יפות מדי, נעימות מדי לעין.

קריספל עוסק באופן עקבי במהות הציור כמדיום. כאן הוא מתגרה במסורת הציור הבוטני, שהחלה בעת העתיקה ופרחה בימי הביניים (בעיקר בספרי מדע של מלומדים מוסלמים), ובעקבות גילוי העולם החדש על ידי האירופאים, שצירפו משלחות תיעוד למשלחות הכיבוש. ההתייחסות ההיסטורית שנרמזת בעבודות, והנזילות שבאה בהן לידי ביטוי, הופכות אותן לתמימות הרבה פחות מכפי שנדמה בתחילה.

"יער". אוצרת: דליה לוין. מוזיאון הרצליה לאמנות. שעות פתיחה: ימי ראשון, שלישי וחמישי 20:00-16:00, ימי שני, רביעי, שישי ושבת 14:00-10:00. עד 18.3